MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
JIZZAX FILIALI

"BIOTEXNOLOGIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI"

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA MIQYOSIDAGI ILMIY-TEXNIK ANJUMAN TO‘PLAMI

28-29-MART
2025-YIL

doi

Google Scholar

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

BIOTEXNOLOGIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI

RESPUBLIKA ILMIY ANJUMANINING TEZISLAR TO‘PLAMI

28-29 mart 2025 y

***

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И ИННОВАЦИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

ДЖИЗАКСКИЙ ФИЛИАЛ НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА УЗБЕКИСТАНА ИМЕНИ МИРЗО УЛУГБЕКА

СБОРНИК ТЕЗИСОВ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

«ПЕРСПЕКТИВЫ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ БИОТЕХНОЛОГИЙ»

28-29 марта 2025 г.

JIZZAX – 2025

3. Ilhomova D. O., Sh G. R., Abduvaliyeva M. M. Tozalanmagan kompleks ferment preparatlarini olinishi: https://doi. org/10.5281/zenodo. 14546817 //International scientific and practical conference. – 2024. – T. 1. – №. 2. – C. 296-298.
4. Shamansurova Z. et al. Plasma Insulin level have linkage with neurodegeneration in patients with type 2 DM //Physiology. – 2023. – T. 38. – №. S1. – C. 5732129.
5. Mallayeva M., Mustafakulov M. Toksik gepatitda lipidlarning peroksidalnish mahsulotlariga polifenollarning ta'siri //International Journal of scientific and Applied Research. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 75-78.
6. Uralov A. et al. Building the inflower and realizing seed productivity of A. giganteum regel //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 538. – C. 03020.
7. Mustafoqulov M. va boshqalar. Mikroorganizmlardan insulinni genetik muhendislik texnologiyasi //Zamonaviy ilmiy va texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali. – 2023. – T. 1. – Yo'q. 2. – 4-12-betlar.
8. Saatov T. et al. Study on hypoglycemic effect of polyphenolic compounds isolated from the Euphorbia L. plants growing in uzbekistan //Endocrine Abstracts. – Bioscientifica, 2020. – T. 70.
9. Saatov T. et al. Antioxidant and hypoglycemic effects of gossitan //Endocrine Abstracts. – Bioscientifica, 2019. – T. 63.

SO'GLIQNI SAQLASHNING YANGI DAVRI-SHAXSIYLASHTIRILGAN TIBBIYOT HAQIDA

Salimova F.B., Fattoxova D.O., Egamqulova D.S., Soatov B.B.
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston milliy universitetining Jizzax filliali
Salimovafarida774@gmail.com

Annotatsiya: Bugungi kunda sog'liqni saqlash tizimi tez sur'atlar bilan rivojlanib, individual yondashuvga asoslangan shaxsiylashtirilgan tibbiyot tamoyillari keng qo'llanilmoqda. Ushbu yondashuv har bir bemorning genetik, biologik va hayot tarziga oid xususiyatlarini inobatga olib, davolash usullarini moslashtirishga imkon yaratadi. Tezisimizda shaxsiylashtirilgan tibbiyotning mohiyati, uning afzalliklari va rivojlanish istiqbollari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: genetik, genom, o'pka saratoni, ekzom, oksaliplatin, xolestrin, biomarkerlar, fluorourasil va irinotecan**.**

Kirish. Shaxsiylashtirilgan tibbiyot - bu kasallikning prognozi, oldini olish, tashxislash va davolash bo'yicha qarorlar qabul qilish uchun yangi

texnologiyalardan foydalanadigan klinik amaliyotning tez rivojlanayotgan usuli. Texnologiyaning uzluksiz evolyutsiyasi va molekulyar diagnostika va genomik tahlildagi o‘zgarishlar inson genomi va ekzomini yanada ko‘proq tushunish va talqin qilish imkoniyatini oshiradi, bu esa klinik yordamga “shaxsiylashtirilgan” yondashuvga imkon beradi [1]. Hozirgi vaqtda, agar buyurilgan dori samarali bo‘lmasa, bemor boshqa doriga o‘tishi mumkin. Ushbu sinov va xatolik yondashuvi bemorlar uchun nojo‘ya ta’sirlar, dori vositalarining o’zaro ta’siri, kasallikning potentsial rivojlanishi, samarali davolash kechikishi va bemorning noroziligi nuqtai nazaridan yomonroq natijalarga olib keladi [2]. Shaxsiylashtirilgan tibbiyot ko‘krak bezi saratonini davolashda hal qiluvchi rol o‘ynadi.Inson epidermal o‘sish omili musbat o‘smalari bo‘lgan bemorlar uchun inson epidermal o‘sish omili oqsilini maxsus maqsad qilib qo‘yish uchun davolash usullari ishlab chiqilgan. Shaxsiylashtirilgan tibbiyot yordamida o‘pka saratonining ayrim turlari endi EGFR genini maqsad qilgan dorilar bilan davolash mumkin. Genetik tuzilmani tahlil qilish orqali shifokorlar yurak yetishmovchiligi bo‘lgan bemorlarning maxsus dori-darmonlarga qanday javob berishini taxmin qilishlari mumkin. Har bir inson tanasi xolesterinni kamaytiradigan dorilarga turlicha javob beradi. Shaxsiylashtirilgan tibbiyot har bir inson uchun eng yaxshi davolash kursini aniqlay oladi. Depressiyani davolash shaxsiylashtirilgan tibbiyot yordamida davolash usullari insonning genetik profiliga moslashtirilishi mumkin, bu terapiyani samaraliroq qiladi va sinov va xatolarni kamaytiradi [7]. Zamonaviy shaxsiylashtirilgan tibbiyot maqsadli terapiyaga asoslangan. Maqsadli terapiyada o‘zgartirilgan yo‘l va saratonga olib keladigan komponentlar haqida ma’lumot mavjud bo‘lishi muhimdir. Bulardan biri yo‘g‘on ichak saratoni.Uning genetikasi, epigenetikasi yaxshi tavsiflangan va yo‘g‘on ichak saratonini erta aniqlash uchun biomarkerlar ma’lum. Yo‘g‘on ichak saratoni uchun bir qator umumiy davolash usullari mavjud (kimyoterapiya, radiatsiya va jarrohlik). Umuman olganda, yo‘g‘on ichak saratoni erta bosqichda davolansa, ko‘plab bemorlar tashxis qo‘yilgandan keyin kamida 5 yil omon qoladilar. Agar yo‘g‘on ichak saratoni 5 yil ichida takrorlanmasa, kasallik davolangan hisoblanadi. Saratonning I, II va III bosqichlari potentsial davolash mumkin deb hisoblanadi. Ko‘pgina hollarda, IV bosqich saratoni davolash mumkin emas, ammo istisnolar mavjud [3]. Yo‘g‘on ichak saratonining farmakogenomikasi nuqtai nazaridan yaqinda GSTP1, ERCC1 va ERCC2 polimorfizmini (oksaliplatin metabolizmida ishtirok etuvchi genlar) va uning kasallikning prognozi bilan bog‘liqligini baholadi [4]. Boshqa bir tadqiqotda, 5-flurourasil va folini kislotasi bilan davolangan Maksikan bemorlari metilentetrahidrofolat reduktaza (MTHFR) genida polimorfizmning yo‘qligi yoki mavjudligi bilan davolanishga javob berishni taxmin qilishdi [5]. miRNK

polimorfizmi 5-fluorourasil va irinotekan bilan davolashga javob bilan bog‘liqligi ko‘rsatilgan [6].

Xulosa: Shaxsiylashtirilgan tibbiyot zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimining ajralmas qismiga aylanib, har bir bemorning genetik va biologik xususiyatlariga asoslangan holda individual davolash yondashuvini ta’minlamoqda. Ushbu yondashuv kasalliklarni erta aniqlash, davolash samaradorligini oshirish va nojo‘ya ta’sirlarni kamaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, onkologiya, yurak-qon tomir kasalliklari, depressiya va boshqa murakkab kasalliklarda shaxsiylashtirilgan terapiya bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar, jumladan, genomika, molekulyar diagnostika va farmakogenomika sohasidagi yutuqlar shaxsiylashtirilgan tibbiyotning imkoniyatlarini kengaytirib, kelajakda sog‘liqni saqlash tizimini yanada takomillashtirishga zamin yaratadi. Shu sababli, shaxsiylashtirilgan tibbiyot kelajakda sog‘liqni saqlash sohasida asosiy yo‘nalishlardan biri bo‘lib qolishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Mariantonia Di Sanzo, Luigi Cipolloni, Marina Borro, Raffaele La Russa, Alessandro Santurro, Matteo Scopetti, Maurizio Simmaco and Paola Frati. “Clinical Applications of Personalized Medicine: A New Paradigm and Challenge” Current Pharmaceutical Biotechnology, Volume 18, Issue 3, Mar 2017, p. 194 – 203
2. Sunil Mathur and Joseph Sutton. “Personalized medicine could transform healthcare” (Review). Biomedical Reports 7: 3-5, 2017
3. Mukesh Verma. “Personalized Medicine and Cancer” Journal of Personalized Medicine ISSN 2075-4426
4. Sarasqueta, F.; Lijnshoten, G.; Lemmens, V.E.; Rutten, H.J.; van den Brule, A.J. Pharmacogenetics of oxaliplatin as adjuvant treatment in colon carcinoma: are single nucleotide polymorphisms in GSTP1, ERCC1, and ERCC2 good predictive markers? Mol. Diagn. Ther. 2011, 15, 277–283.
5. Castillo-Fernandez, O.; Santibanez, M.; Bauza, A.; Calderillo, G.; Castro, C.; Herrera, R.; Serrano, A.; Arrieta, O.; Herrera, L.A. Methylenetetrahydrofolatereductase polymorphism (677 J. Pers. Med. 2012, 2 13 C-T) predicts long time to progression in metastatic colon cancer treated with 5-fluorouracil and folinic acid. Arch. Med. Res. 2010, 41, 430–433.
6. Boni, V.; Zarate, R.; Villa, J.C.; Bandrés, E.; Gomez, M.A.; Maiello, E.; Garcia-Foncillas, J.; Aranda, E. Role of primary miRNA polymorphic variants in metastatic colon cancer patients treated with 5-fluorouracil and irinotecan. Pharmacogenomics 2011, 11, 429–436